

Europos regionų komiteto nuomonė – Socialinės ekonomikos vaidmuo atkuriant ekonomikos augimą ir kovojant su nedarbu

(2016/C 051/05)

Pranešėjas: Luís GOMES (PT/EPP), Vila Real de Santo António meras, Portugalija

POLITINĖS REKOMENDACIJOS

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS

1. pabrėžia, kad socialinė ekonomika yra labai svarbus Europos Sąjungos ekonominio ir socialinio vystymosi veiksnys; šiame sektoriuje veikia 2 mln. įmonių, tarp kurių asociacijos, kooperatyvai ir savidraudos draugijos. Socialinės ekonomikos sektoriuje sukurta 11 mln. darbo vietų – tai prilygsta 6 % visų dirbančiųjų – ir veikia 10 % visų Europos verslo struktūros įmonių;
2. pabrėžia, kad socialinės ekonomikos subjektai ir veiklos vykdytojai pasirodė esą atsparūs ekonomikos krizės laikotarpiu ir, nors ir turėdami didelių sunkumų, padėjo padidinti piliečių gerovę ir išlaikyti juos darbo rinkoje, kai kitos organizacijos ir įmonės negalėjo to padaryti. Ši pagalba buvo ypač didelė integruojant tuos, kuriems labai sunku patekti ar grįžti į darbo rinką;
3. mano, kad geriau atsižvelgti į socialinės ekonomikos indėlį įgyvendinant strategijos „Europa 2020“ socialinius tikslus turi būti prioritetas imantis tolesnių veiksmų, susijusių su 2012 m. priimtu Komisijos komunikatu dėl ekonominės ir pinigų sąjungos (EPS) socialinio matmens stiprinimo ir su 2013 m. priimtu ES socialinių investicijų dokumentų rinkiniu, ir laikosi nuomonės, kad investicijoms į socialinę ekonomiką taip pat turėtų būti naudojamos ne tik Europos strateginių investicijų fondo (ESIF), bet ir Europos socialinio fondo lėšos ir kiti ES finansavimo šaltiniai, kadangi šių fondų lėšomis dažnai remiamas kokybiškų darbo vietų ES piliečiams kūrimas;
4. pažymi, kad socialinės ekonomikos iniciatyvos padeda didinti socialinę, ekonominę ir teritorinę sanglaudą bei pasitikėjimą visoje Europos Sąjungoje, nes jos grindžiamos bendruomenės sudarančių piliečių bendradarbiavimu ir dalyvavimu; socialinės ekonomikos įmonių išsipareigojimai ir jų integracija vietose, kuriose jos įsisteigusios, lemia tai, kad joms kyla mažesnis perkėlimo pavojus ir darbuotojams suteikiama daugiau užtikrintumo – aspektai, susiję su įmonių socialine atsakomybe;
5. palankiai vertina tai, kad pabrėžiamas socialinės ekonomikos vaidmuo tokiuose ES teisės aktuose kaip Reglamentas (ES) Nr. 1304/2013 dėl Europos socialinio fondo, Reglamentas (ES) Nr. 1301/2013 dėl Europos regioninės plėtros fondo arba 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1296/2013 dėl Europos Sąjungos užimtumo ir socialinių inovacijų programos (EaSI), kuriuo iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 283/2010/ES, nustatantis Europos užimtumo ir socialinės įtraukties mikrofinansų skyrimo priemonę *Progress*. Taip pat palankiai vertina naujus reglamentus dėl 2014–2020 m. programavimo laikotarpio ESF fondų, pagal kuriuos socialinės įmonės patenka į ESF ir ERPF galimų investicijų prioritetų sąrašą, stiprinamas partnerystės principas ir sudaromos galimybės remti partnerystę pagrįstas iniciatyvas tarp socialinės ekonomikos ir vietos ir (arba) regionų valdžios institucijų pasitelkus tokias priemones kaip bendruomenės inicijuota vietos plėtra;
6. primena, kad socialinės ekonomikos organizacijos skatina visų piliečių (taip pat ir tų, kurie yra išstumti iš gamybos sistemos) dalyvavimą, solidarumą ir verslumą, o tai padeda plėtoti vertę kuriančią ir pelningą socialinių įmonių ekonominę veiklą, net ir ekonomiškai silpnesniuose sektoriuose;
7. pažymi, kad svarbu sudaryti palankias sąlygas piliečių dalyvavimui ir bendros kūrybos procesams socialinėje srityje plėtojant aktyvią viešojo sektoriaus, daugybės socialinės ekonomikos subjektų ir privataus sektoriaus, visų pirma „socialinių įmonių“, partnerystę, kartu taikant į socialiniu požiūriu novatoriškas priemones ir politiką orientuotą požiūrį;

8. pabrėžia, kad verslumo įgūdžiai socialinės ekonomikos srityje yra nepakankamai viešai pripažįstami, be kita ko, dėl nepakankamos įvairių šalių ir regionų veiklos vykdytojų tinklaveikos. Todėl ypač svarbu keistis gerą patirtimi, kurti partnerystes ir paskatų ir finansavimo struktūras siekiant skatinti verslumo gebėjimus, socialines inovacijas ir socialines investicijas. Tai yra būtinos sąlygos, kad socialinė ekonomika taptų patrauklesnė ir labiau vertinama;

9. siūlo daugiau dėmesio skirti moksliniams tyrimams socialinės ekonomikos srityje Europoje, taip pat kurti ir skleisti plačiai visuomenei ir visų pirma studentams skirtas bendras socialinės ekonomikos specialistų rengimo programas ir specializuotas programas socialinės ekonomikos veiklos vykdytojams ir bedarbiams, plėtoti socialinės ekonomikos organizacijų, švietimo įstaigų ir vietos bei regionų valdžios institucijų partnerystes;

10. primena, kad vietos ir regionų valdžios institucijos, valstybės narės ir ES turėtų skatinti partnerystes ir remti naujų priemonių ir naujų socialinės paramos galimybių kūrimą (tam sąlygas sudaro nuolat tobulinamos informacinės ir ryšių technologijos) gerinant teikiamų paslaugų kokybę ir prieinamumą, racionalizuojant išlaidas ir padedant kurti patrauklesnį socialinės ekonomikos įvaizdį piliečių akyse;

11. ragina valstybes nares imtis priemonių, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos socialinės ekonomikos įmonių veiklai, nes skatindamos atskirtį patiriančiais laikomų gyventojų grupių užimtumą, jos atlieka svarbų vaidmenį sprendžiant nedarbo ir socialinės atskirties problemas;

12. ragina Europos Komisiją parengti teisinę sistemą, kuri apimtų bendras apibrėžtis, taikomas įvairioms socialinės ekonomikos formoms Europoje, pavyzdžiui, kooperatinėms bendrovėms, fondams, savidraudos draugijoms ir asociacijoms, kad socialinės ekonomikos įmonėms būtų sudarytas patikimas teisinis pagrindas ir suteiktos galimybės pasinaudoti vidaus rinkos privalumais ir judėjimo laisve. Šiame dokumente turėtų būti pateiktos bendros apibrėžtys. Remiantis šiomis apibrėžtimis būtų galima kurti Europos partnerystės su šiomis organizacijomis programas siekiant pagalbą pritaikyti įvairaus pobūdžio organizacijų poreikiams ir stiprinti jų vaidmenį skatinant užimtumą ir gerinant verslumo gebėjimus teritorijose;

13. atkreipia dėmesį į tai, kad socialinės ekonomikos subjektai ir veiklos vykdytojai atlieka teigiamą vaidmenį kovojant su nedarbu ir skatinant tvarų ir integracinį augimą ir tai yra itin svarbu vietovėse –visų pirma kaimo – kurioms būdinga emigracija, spartus gyventojų senėjimas, kuriose trūksta ekonomikos dinamizmo ir yra menkai išvystytas verslumas. Šiose teritorijose socialinė ekonomika yra svarbesnė nei socialinio pobūdžio vietos prekių ir paslaugų poreikių tenkinimas, kadangi socialinės ekonomikos organizacijos yra vienos iš nedaugelio subjektų, kurie gera valia gali skatinti verslumą ir išlaikyti ar pritraukti ekonominės veiklos vykdytojus, galinčius prasmingai panaudoti šių teritorijų vidaus išteklius;

14. rekomenduoja skatinti socialinės ekonomikos ir profesinio mokymo sektorių bendradarbiavimą visose srityse ir remti moksleivių ir studentų kooperatyvų steigimą siekiant plėsti jaunimo karjeros galimybes ir taip padėti užkirsti kelią jaunimo nedarbui. Todėl Komitetas taip pat pritaria moksleivių ir studentų kooperatyvų integravimui į socialinės ekonomikos sektorių ir ragina Europos Komisiją ir valstybes nares imtis suderintų veiksmų ir įtraukti kooperatyvų judėjimo ir socialinės ekonomikos temas į nacionalines vidurinių ir aukštųjų mokyklų verslumo ugdymo programas ir mokymo planus;

15. mano, kad, jei įmanoma ir pasitelkiant visas įmanomas priemones, turėtų būti padidinta nacionalinė ir Europos Sąjungos parama partnerystėms su socialinės ekonomikos organizacijomis retai gyvenamose vietovėse, vietovėse, kuriose nedarbo lygis yra labai aukštas, o pažeidžiamų socialinių grupių užimtumo lygis žemas, vietovėse, kurioms būdingas skurdas ir socialinė atskirtis, taip pat ir ekologiniu požiūriu ypač svarbiose vietovėse, kad šioms organizacijoms būtų sudarytos palankesnės sąlygos atlikti ypatingą vaidmenį kuriant ir puoselėjant vertybes;

16. prašo Komisijos lanksčiai taikyti taisykles, susijusias su valstybės pagalba, skirta remti socialinės ekonomikos organizacijas, padėti vietos valdžios institucijoms suprasti ir proporcingai šias taisykles taikyti ir, kai įmanoma, didinti valstybių narių arba jų vietos ir regionų valdžios institucijų ir ES paramą partnerystėms, įskaitant tas, kuriose dalyvauja socialinės ekonomikos organizacijos;

17. teigiamai vertina neseniai priimtas direktyvas dėl viešųjų pirkimų ir koncesijų (direktyvos 2014/24/ES, 2014/25/ES ir 2014/23/ES), į kurias įtrauktos socialinės sąlygos ir socialiniai kriterijai siekiant, be kita ko, skatinti socialinę įtrauktį ir socialines inovacijas. Ragina valstybes nares užtikrinti, kad direktyvų nuostatų perkėlimo į nacionalinę teisę etape perkančios organizacijos galėtų visapusiškai taikyti konkrečias nuostatas dėl rezervuotų sutarčių ir supaprastintos tvarkos, kurių tikslas stiprinti socialinės ekonomikos subjektų vaidmenį nacionaliniu, regionų arba vietos lygmeniu. Be to, ragina ES institucijas stebėti šių taisyklių įgyvendinimą nacionaliniu, regionų ir vietos lygmeniu ir tęsti diskusijas dėl jų tobulinimo;
18. mano, kad socialinė ekonomika gali būti tinkama ir labai veiksminga priemonė kovoti su šešėline ekonomika ir kurti ekonominę ir socialinę vertę;
19. mano, kad būtina išlaisvinti socialinės ekonomikos potencialą gerinant socialinės ekonomikos subjektų prieigą prie įvairių finansavimo priemonių, pavyzdžiui, Europos fondų, rizikos kapitalo fondų, mikrokreditų ir sutelktinio finansavimo (angl. *crowdfunding*) ir sutelkiant pakankamas finansines lėšas vietos, regionų, nacionaliniu ir ES lygmenimis suderinant ekonominius ir (arba) finansinius reikalavimus ir šių organizacijų vietoje vykdomos veiklos viešąjį interesą;
20. apgailestauja, kad Komisijos bendrosios skaitmeninės rinkos strategijoje neminima socialinė ekonomika ir tik paviršutiniškai užsimenama apie nekomercinę bendro vartojimo ekonomiką, kuri turi didelį socialinį potencialą;
21. pabrėžia, kad būtina skatinti tolesnės veiklos kultūrą socialinės ekonomikos organizacijose gerinant jų gebėjimus įvertinti savo veiklos socialinius ir ekonominius aspektus ir apie juos pranešti ir kuriant metodus bei rodiklius, kurie atspindėtų šių organizacijų pobūdį ir ypatumus; su tolesne veikla susijusi patirtis turi būti įvairiais būdais skleidžiama ir sudaromos galimybės su ja susipažinti;
22. palankiai vertina Europos Komisijos sukurtą daugiakalbę skaitmeninę platformą, pavadintą „Europos socialinių inovacijų platforma“, siekiant sudaryti sąlygas keistis informacija socialinių inovacijų srityje, tačiau mano, kad būtina į platformą įtraukti atskirą skirsnį, skirtą socialinei ekonomikai;
23. siūlo Komisijai įsteigti skyrių, konkrečiai skirtą socialinei ekonomikai, kadangi dabartinėmis aplinkybėmis sprendimas prie Augimo generalinio direktorato prijungti keletą skyrių ir sukurti bendrą „Klasterių, socialinės ekonomikos ir verslumo“ skyrių atrodo nesuderinamas su socialinės ekonomikos užmojais ir realijomis;
24. ragina ES institucijas, valstybes nares ir vietos ir regionų valdžios institucijas įvertinti ir skatinti skleisti naujų formų dialogo esamus pavyzdžius, bendrą politikos rengimą ir bendrą jos įgyvendinimą pasitelkiant partnerystes, sudarytas iš vietos ir regionų valdžios institucijų, socialinės ekonomikos ir kitų subjektų;
25. mano, kad, atsižvelgiant į labai lokalizuotą (arba teritorinio pobūdžio) daugelio socialinės ekonomikos organizacijų veiklos sritį, ES ir valstybės narės turėtų remti ir skatinti didesnę vietos ir regionų valdžios institucijų vaidmenį apibrėžiant su socialine ekonomika susijusias programas ir politiką ir jas susiejant su įvairiomis kitomis viešosios politikos priemonėmis, kad būtų galima įgyvendinti užsibrėžtus tikslus;
26. rekomenduoja Europos Komisijai pasiūlyti valstybėms narėms, kurios iki šiol to nepadarė, kuo greičiau parengti ir priimti įstatyminę ir teisinę sistemą, kuri yra būtina socialinės ekonomikos veikimui ir vystymui, prieš tai apibrėžus aiškiai šio sektoriaus strategiją.

Briuselis, 2015 m. gruodžio 3 d.

Europos regionų komiteto
pirmininkas

Markku MARKKULA